Vlaamse Regering

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE EN INDUSTRIE, BUITENLANDSE ZAKEN, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLAND, STEDEN- EN PLATTELANDSBELEID, SAMENLEVEN, INTEGRATIE EN INBURGERING, BESTUURSZAKEN, SOCIALE ECONOMIE EN ZEEVISSERIJ

DE VLAAMSE MINISTER VAN WONEN, ENERGIE EN KLIMAAT, TOERISME EN JEUGD

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: algemene evaluatie van de opvang en begeleiding van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne in Vlaanderen 2022-2025 + vervanging voorzitter Taskforce

1. Situering Evaluatie

Deze mededeling legt het evaluatierapport over de opvang en begeleiding van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne in Vlaanderen voor aan de Vlaamse Regering. Het rapport geeft uitvoering aan de vraag van de Vlaamse Regering om, naar aanleiding van de beslissing van 19 december 2024 tot verlenging van de opvang van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne (VR 2024 0612 DOC.1243), na de buitenwerkingtreding van het omkaderingsbesluit een grondige evaluatie voor te leggen van de doelmatigheid en effectiviteit van de opvangstrategie, de ingezette maatregelen en de daaraan verbonden budgettaire uitgaven.

Het rapport werd opgemaakt binnen de Taskforce Oekraïne en brengt voor de periode 2022-2025 de beleidsaanpak, de uitvoering en de belangrijkste effecten van de genomen maatregelen in kaart.

De oorlog in Oekraïne veroorzaakte vanaf februari 2022 een uitzonderlijke en aanhoudende instroom van ontheemden naar de Europese Unie. De lidstaten stonden daardoor voor de onmiddellijke opdracht om op korte termijn bescherming, opvang en begeleiding te organiseren voor miljoenen mensen die hun land moesten verlaten.

Op 4 maart 2022 activeerde de Raad van de Europese Unie het statuut van tijdelijke bescherming. Dat statuut bood de ontheemden een tijdelijk maar rechtszeker verblijfs- en beschermingskader en gaf de lidstaten een gemeenschappelijke basis om rechten, opvang en ondersteuning toe te kennen.

In België werden hierover snel afspraken gemaakt tussen de federale overheid en de deelstaten. Vlaanderen koos daarbij voor een aanpak die sterk steunde op samenwerking met lokale besturen. Die keuze maakte het mogelijk om op korte termijn opvangcapaciteit uit te bouwen en tegelijk rekening te houden met lokale noden, draagkracht en mogelijkheden.

2. Inhoud van het evaluatierapport

Het evaluatierapport biedt een geïntegreerd overzicht van de Vlaamse aanpak voor de periode 2022-2025. Het beschrijft zowel de beleidsmatige keuzes als de wijze waarop de opvang, begeleiding en ondersteuning in samenwerking met de betrokken bestuursniveaus en partners werden georganiseerd. Daarbij komen in het bijzonder volgende elementen aan bod:

- de organisatie, governance en coördinatie van het opvangbeleid;
- de uitbouw van opvangcapaciteit en de begeleidingsaanpak voor tijdelijk ontheemden;
- de budgettaire impact en de opvolging van de ingezette middelen;
- de belangrijkste bevindingen, leerpunten en aandachtspunten voor toekomstig beleid.

3. Kernbevindingen evaluatierapport

Uit het rapport blijkt dat Vlaanderen in uitzonderlijke omstandigheden snel een werkbare en breed gedragen aanpak heeft uitgebouwd. De evaluatie toont tegelijk aan dat het tijdelijke karakter van het beschermingsstatuut, de druk op de woonmarkt en de onzekerheid over de duur van de crisis blijvende uitdagingen vormden voor de organisatie van opvang, begeleiding en doorstroom.

- Vlaanderen kon op korte termijn opvang en begeleiding organiseren dankzij een snelle, lokaal verankerde respons en een nauwe samenwerking met lokale besturen en partners op het terrein.
- De Taskforce Oekraïne bood een wendbaar coördinatiekader en ondersteunde de afstemming tussen beleidsniveaus, administraties en uitvoerende actoren.
- De lokale verankering maakte maatwerk mogelijk, maar leidde ook tot verschillen in tempo, capaciteit en aanpak tussen lokale besturen.
- De doorstroom naar duurzame huisvesting bleef een belangrijk knelpunt, in het bijzonder voor kwetsbare personen en gezinnen die moeilijk aansluiting vonden op de reguliere woonmarkt.
- De opeenvolgende verlengingen van het tijdelijke beschermingsstatuut boden continuïteit, maar bemoeilijkten tegelijk de langetermijnplanning voor de doelgroep, lokale besturen en betrokken voorzieningen.
- Schommelingen in instroom, bezetting en verblijfsduur beperkten de voorspelbaarheid van kosten, capaciteit en looptijd van de genomen maatregelen.

4. Leer- en aandachtspunten evaluatierapport

De evaluatie biedt een aantal eerste inzichten die richtinggevend kunnen zijn voor toekomstige crisissen.

- Voorzie vooraf een duidelijk crisiskader met afspraken, procedures en samenwerking, zodat de overheid in acute situaties snel en gecoördineerd kan handelen en ook burgerinitiatief kan benutten.

- Werk met een wendbare centrale coördinatiestructuur waarin verantwoordelijkheden helder zijn afgelijnd en die beleid, administratie en terreinuitvoering met elkaar verbindt.
- Kies voor een Vlaams model dat steunt op partnerschap, vertrouwen en ondersteuning van lokale besturen, met ruimte voor autonomie maar ook met duidelijke gezamenlijke doelstellingen.
- Zet in op continue monitoring, gegevensuitwisseling en stakeholderfeedback, zodat beleid op basis van actuele informatie kan worden opgevolgd en tijdig bijgestuurd.
- Herken de verschillende fasen van een crisis en stem de aanpak daarop af, met aandacht voor zowel acute noden als een tijdige overgang naar duurzame of reguliere werking.
- Zorg voor voldoende middelen en een transparante opvolging van uitgaven, zodat financiële keuzes tijdens een crisis verantwoord en flexibel kunnen worden aangepast.

5. Vervanging Voorzitter Taskforce

De Taskforce Oekraïne werd opgericht bij mededeling aan de Vlaamse Regering van 14 maart 2022 (VR 2022 1403 DOC.0308), met als doel de Vlaamse aanpak inzake opvang en begeleiding van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne gecoördineerd te organiseren. De Taskforce staat in voor de interdepartementale afstemming van maatregelen en acties, evenals voor de samenwerking met federale overheden, lokale besturen en internationale partners.

Tot 11 mei 2026 werd het voorzitterschap van de Taskforce opgenomen door Jeroen Windey, administrateur-generaal van het Agentschap Binnenlands Bestuur. Naar aanleiding van zijn aanstelling als secretaris-generaal van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken wordt het voorzitterschap van de Taskforce Oekraïne overgedragen aan Bart Laethem. Hij neemt reeds de functie op van coördinator van de Taskforce en van het Vlaams Ondersteuningsteam, waardoor de inhoudelijke continuïteit en de operationele opvolging van de werkzaamheden gewaarborgd blijven. De samenstelling en werking van de Taskforce kunnen verder worden aangepast in functie van wijzigende omstandigheden en prioriteiten.

De Vlaamse Regering neemt kennis van het evaluatierapport en de daarin opgenomen bevindingen, leerpunten en aandachtspunten en van de vervanging van de voorzitter van de Taskforce.

De minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd,

Melissa DEPRAETERE

De Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij,

Hilde CREVITS.